

Boekbespreking: Toegang tot de collectieve sector

G. de Jong*

Jan Donders en Raymond Gradus, *Toegang tot de collectieve sector*, Sdu 2007, 311 blzz

Het komt tegenwoordig nog zelden voor dat er in ons taalgebied een nieuw boek verschijnt over de leer van de openbare financiën. Het is de verdienste van de Rijksacademie voor Financiën en Economie dat zij het verschijnen van het boek van Donders en Gradus faciliteert. Zoals in het Voorwoord wordt vermeld, kan het boek worden gezien als een vervolg op *Toegang tot de Rijksbegroting* dat in 2005 eveneens onder de vleugels van de Rijksacademie verscheen en de negende druk is van het oorspronkelijk door Tobias Witteveen en Ron Brinks in 1987 verschenen geschrift onder dezelfde titel. In die tijd was dit laatste boek vooral bedoeld nieuwe kamerleden in te wijden in het lezen van de begroting. Of het aan die doelstelling heeft beantwoord is moeilijk te achterhalen, maar dat *Toegang tot de Rijksbegroting* verplichte literatuur is voor kamerleden geldt onverminderd. De beide geschriften vormen tezamen een mooi geheel voor een ieder die een begin wil maken met de studie van de openbare financiën. Jarenlang werd de student openbare financiën in het vak ingewijd aan de hand van *Hoofdpijnen van de leer der openbare financiën* van Goedhart, dat dateert uit 1957. Tezamen met de standaardwerken van Musgrave, *Theory of Public Finance* (1959) en Musgrave, *Public Finance in Theory and Practice* (1973) vormde dit boek de basis voor het vak openbare financiën. Een groot verschil met het boek van Donders en Gradus is in elk geval de omvang. Goedhart telde een kleine 500 bladzijden en de beide Musgraves kwamen tezamen boven de 1400 bladzijden. Als het waar is dat er minder wordt gelezen dan vroeger dan hebben Donders en Gradus in dat opzicht de tijdgeest verstaan. Het boek van Donders en Gradus voorziet ook daarom in een behoefte omdat er een beweging gaande is waarin de literatuur voor ieder die de macro-economie lief is aan het afkalven is. *Economisch Statistische Berichten* verschijnt nog maar eens per veertien dagen, het *Maandschrift Economie* is een kwartaalschrift geworden, het *Tijdschrift voor Politieke Economie* is verdwenen, *Openbare Uitgaven*, later *Tijdschrift voor Openbare Financiën* is als tijdschrift verdwenen en alleen via het internet te lezen en ook de toekomst van *De Economist* is in discussie.

Was het nog niet lang geleden bon ton dat een hoogleraar openbare financiën een werk het licht liet zien op zijn vakgebied zoals Koopmans *Overheidsfinanciën* (1971), Stevers *Openbare Financiën en Economie* (1971) en Wolfson *Publieke sector en Economische orde* (1988), tegenwoordig komt dit niet meer voor. Het kan zijn dat het werken aan een universiteit het schrijven van handboeken niet bevordert.

Wat de inhoud betreft dekken Donders en Gradus het hele veld. Het enige onderwerp dat ik heb gemist is de tertiaire inkomensverdeling, die de invloed van de overheidsuitgaven op de inkomensverdeling weergeeft. Het onderwerp is sinds het een jaar of dertig geleden is opgepakt door het Sociaal en Cultureel Planbureau, met als motoren Ritzen en De Kam, niet meer uit de belangstelling verdwenen en verdient in een volgende druk zonder meer een plaats. Daar staat tegenover dat het boek een hoofdstuk bevat over

privatisering en arbeidsmarkt, wat in de oudere handboeken niet was te vinden. Met Gradus als mede-auteur had ik eigenlijk ook niet anders verwacht. Wat niet onvermeld mag blijven is dat het boek uiterst plezierig is geschreven. De toon is goed, omdat het argumenten aandraagt in plaats van meningen. Ook weten de auteurs goed zin van onzin te scheiden en gebruiken zij soms het understatement om dit duidelijk te maken. Na een uiteenzetting over het moeizame gebruik van kosten-batenanalyses heet het "dat kosten-batenanalyses de kwaliteit van het debat over projecten of beleidsvoorstellen niet noodzakelijkerwijs verhogen" (blz. 176). Ook qua redactie is het boek zeer leesbaar en daarin is ongetwijfeld de hand van Jan Donders te herkennen. Het is een plezier het boek te lezen en het is een aanrader voor iedereen die kennis wil nemen van de beginselen van de openbare financiën.

Gerrit de Jong

* Lid Algemene Rekenkamer